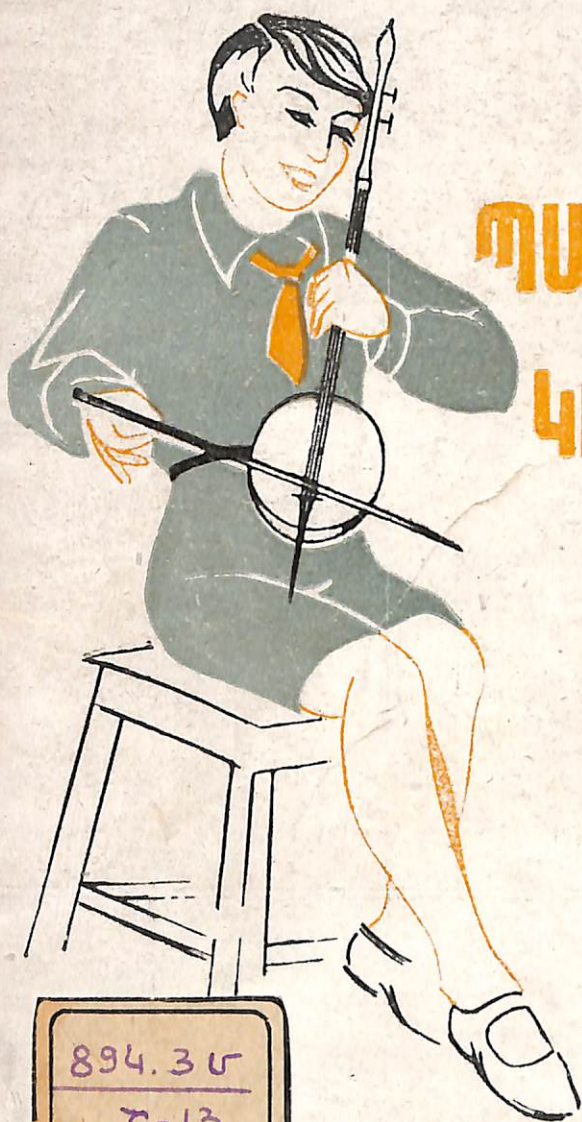
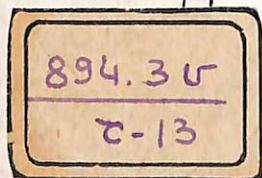
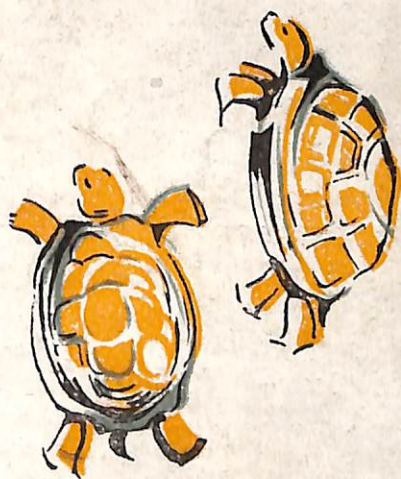

Ա. ՇԱԽԿ

ՊԱՐՈՂ

ԿՐՑԱՆԵՐԸ

ԱԶՐՆԵՇՐ
1 9 3 6

894.35

շ-13

011-07

Ա. ՇԱԻԿ

ՊԱՐՈՂ ԿՐՅԱՆԵՐԸ

Թարգմանեց Ա. ԱՐԽԱՆ

Ա. Զ. ԵՐՆԵՐ
Ուսումնա—մանկավարժական բաժին
Բազու 1936 թ.

Խմբագրեց Թ. ՀՈՒՐՅԱՆ
Տեխ. խմբ. պր. ԱՐՈՒՄԱՆՅԱՆ

59/31-66

ՊԱՐՈՂ ԿՐՅԱՆԵՐԸ

Քաղաքի մեծ տներէց մեկում, ապրում էին չորս-հինգ դպրոցականներ: Նրանք ամեն ուր դպրոցից վերադառնալուց հետո հավաքվում էին բակի լայն, լուսավոր ու հովասուն մասում տեսակ-տեսակ խաղեր սարքում, վազվզում, յերգում և ուրախ զրույց էին անում:

Յերբ հոգնում էին, հավաքվում էին փոքրիկ պարտիզակում, նստում յերկար աթոռների վրա և սկսում հեքյաթներ պատմել: Մի ուր դարձյալ հավաքվել էին բակում ու նոր էին սկսել խաղը, յերբ տեսան, վոր հեռվից Ասլանը ձեռքին մի գնդակ, խաղ անելով գալիս է: Յերեխաները վազեցին, շրջապատեցին Ասլանին և ուրախ-ուրախ հարցրին.

- Ասլան այդ գնդակը վո՞ր տեղից ես գնել:
- Տո՛ւր միասին խաղանք. — ասաց նրանցից մեկը:
- Յեկեք “փախցրու գնդակը” խաղանք բացականչեց մի ուրիշը:

— Կորեք, վոչվորի չեմ տալու, յես մենակ եմ խաղալու, — պատասխանեց Ասլանը:

Յերեխաները տրտում-տխուր ասացին.

- Ասլան ինչ կլինի, թո՛ղ մենք ել խաղանք:
- Բոլորս միասին խաղանք, բոլորս միասին. — ասաց Կորգմազը:

Ասլանը նորից գոռաց.

- Կորեք, յես մենակ եմ խաղալու:

Յերեխաները տրտում-տխուր դիտում էին Ասլանի խաղին, Թեյմուրը մոտեցավ ու հարցրեց.

- Ասլան այդ գնդակը վո՞րտեղից ես գնել:

— Չեմ գնել, — պատասխան էլ Ասլանը, — այլ դպրոցից վերադառնալիս մի յերեխայի ձեռքից փախցրել եմ: Կանքայր զարմացած հարցրեց.

— Մի յերեխայի ձեռքից էս փախցրել, դու մոռացել էս, վոր դպրոցում ուսուցիչը ասել է, «դպրոցականը գողութիւն չպետք է անի»:

Ասլանը ձեռքում գնդակը խաղացնելով ասաց.

— Յես չեմ գողացել, այլ ձեռքիցը խլել ու փախել եմ:

— Դա յեւ գողութիւնն է:

— Չէ, սխալ ես. գողութիւնն չէ:

— Իհարկե՞ գողութիւնն է. ընկերոջ խաղալիքը փախցընելը նույնպէս գողութիւնն է:

Խեղճ յերեխան հիմի լաց է լինում,—ասաց մեկը:

— Ծնողներն եւ նրա վրա բարկանալու յեն ու մի լավ ծեծելու.—ասաց մի ուրիշը:

— Իմ ինչ գործն է թող ծեծեն,—պատասխանեց Ասլանը և սկսեց գնդակը դեպի յերկինք գցել:

Թեյմուրը մի հարված հասցրեց Ասլանի ձեռքին զգնդակը խլեց ու փախավ: Յերեխաները բոլորը վազեցին նրա յետեից և սկսեցին գնդակը իրօր գցել: Ամենից ա-

ռաջ գնդակը հասավ Սառայի ձեռքը, Ասլանը վազեց դեպի Սառան, վոր գնդակը խլի, Սառան տեսավ, վոր ինքը նրանից չի կարող պաշտպանվել գնդակը շարտեց հեռվում կանգնած ընկերներին: Այս անգամ գնդակը հասավ Կանբային:

Հենց վոր Ասլանը Կանբայի մոտ հասավ, Կանբայը գնդակը գցեց Սառայի կողմը: Ասլանը վազեց դեպի Սառան: Թեյմուրը մի քիչ մոտենալով կանչեց.

— Սառա, Սառա, այս կողմը գցիր:

Սառան գնդակը գցեց Թեյմուրի կողմը: Կանբայը ձայն տվեց:

— Թեյմուր դու յեւ ինձ գցիր, Հենց, վոր Ասլանը Թեյմուրին մոտեցավ, Թեյմուրը գնդակը գցեց Կանբայի կողմը: Ասլանը ինչքան վազվզեց, ինչքան շարժարկեց գնդակը բռնել չկարողացավ, ի վերջո բարկացավ ու անվայել խոսքերով ընկերներին հայոյեց:

Ասլանի հայոյանքը բոլորովին դուր չեկավ Կանբային, նա գնդակը գցեց Ասլանի կողմը և ասաց.

— Փակիր բերանդ անամթ գող, այնտեղից վատ հոտ է գալիս:

Ասլանը անմիջապէս վերցրեց գնդակն ու պատասխանեց.

— Գողը, դու յես:

— Յեթե յես գող լինելի քեզ նման, յերեխայի ձեռքից գնդակ կթուցնելի. — ասաց Կանբայը:

— Յես չեմ գողացել, փախցրել եմ, շնորք ունե՞ս, դու յիկ փախցրու:

— Յես վոչ վոքից գնդակ չեմ փախցնի: Հիշում ես անցյալ տարի յեկ Սամադի սև կազմով տետրակն եյիր գողացել:

Թեյմուրը քահ, քահ խնդաց ու ասաց.

— Հա, հիշում եմ, հիշում եմ. ուսուցիչը դրան ուզում եր դպրոցից վաճառել, բայց դա այնքան աղաչեց, լաց յեղավ, վոր վերջը ուսուցիչը դրան խղճաց:

Կանբայը բարձր ձայնով կանչեց.

— Տղերք, այս կողմը յեկեք, դրա հետ խաղալ չի կարելի, դա գող ե:

Սառան միացավ Կանբային.

— Ճիշտ ե ասում Կանբայը, յեկեք մենք առանձին խաղանք:

Յերեխաները բոլորը հավաքվեցին Կանբայի շուրջը Թեյմուրն ասաց.

— Տղերք, վաղը հանգստյան օր ե: Յես գնալու յեմ մորաքրոջս տղայի մաս, նա մի մեծ գնդակ ունի...

Սառան նրա խոսքը կտրելով ասաց.

— Ի՞նչ խաղ սարքենք, շուտ արեք, մի խաղի անուն տվեք:

Կանբայը ուրախությունից վեր թռչելով բացականչեց.

— Ճիշտ, վոր վաղը հանգստյան օր ե: Այ ջան-այ ջան, հայրս ինձ գազանանոց ե տանելու: Անցյալ շաբաթ ել կրկես եր տարել: Այնտեղ շներից կազմված յերաժըտախումբ կար: Մեկը քյամանչա յեր ածում, մյուսը պար եր գալիս, մնացածներն ել ծափ եյին տալիս: Վերջը մեջտեղ յեկան ծովաշները: Նրանք իրենց դնչերով գնդակ եյին խաղում: Ես ել ասեմ, մի փիղ մեզ ենքան ծիծաղացրեց վո՞ր...

Սառան. յես ել վաղը թատրոն եմ գնալու:

Թեյմուրը. յես ել գրադարանից նոր գրքեր եմ վերցնելու ու կարդալու յեմ: Սովորաթղթից մեքենաներ ե ինքնաթիռներ եմ պատրաստելու:

Կանբայը. քո կարդացած գրքերը ի՞նչի յեն պետք: Դու միշտ մեքենաներից ու ինքնաթիռներից ես խոսում: Թեյմուրը ծիծաղելով պատասխանեց.

— Ի հարկե մեքենան, ինքնաթիռը լավ բաներ են, ապա ի՞նչ ե քո ոճը, մոդեսը, վոդնին, նապաստակը... Գու յեկ խելքդ տվել ես դրանց, միշտ այնպիսի գրքեր ես կարդում, վորտեղ կենդանիների մասին ե խոսվում:

Սառան ասաց.

— Ինչ անենք Թեյմուր, նա կենդանիներին ե սիրում, գրա համար ել այնպիսի գրքեր ե կարդում, վորտեղ խոսվում ե կենդանիների մասին, գու յեկ մեքենաներն ես սիրում, այդտեղ ծիծաղելու ի՞նչ կա:

Թեյմուրը հարցրեց.

— Վո՞րն ե լավը:

Սառան պատասխանեց.

— Ով, ի՞նչն ե սիրում, նա յեկ լավ ե:

Իյուլքարը նստել եր պարտեզում դրված նստարաններից մեկի վրա: Նա միջնակարգ դպրոցի վերջին դասարանի ամենա ընդունակ աշակերտն եր, դրա համար ել նրան ըտրել եյին պիոներ կազմակերպության շեկավար: Յերեխաների խոսակցությունը նրա մեջ խորը մտքեր արթնացրեց: Նա մտածում եր, թե ինչպիսի պատասխանատու խնդիր եր դրված պիոներ ղեկավարի վրա: Նա կանչեց յերեխաներին.

— Յերեխաներ ինձ մոտ յեկեք:

Մի ակնթարթում յերեխաները հավաքվեցին Իյուլքարի շուրջ: Իյուլքարը նրանց ասաց.

— Յերեխաներ, յես այստեղ նստած լսում եյի ձեր խոսակցությունը: Սրանից հետո, հանգստի ե արձակուրդի օրերին, յես պետք ե ղեկավարեմ ձեզ, վորպեսզի ձեր կատարած աշխատանքը արդյունավետ լինի:

Յերեխաները ուրախացած թռչկոտում էին նրա շուրջը: Թեյմուրը հարցրեց.

Իյուլքար վաղը հանգստի որ ե մեզ համար ի՞նչ ես բերելու:

Իյուլքարը պատասխանեց.

— Վաղը ֆուտբոլ եմ բերելու, հրապարակում ֆուտբոլ եք խաղալու: Ասլանը մոտեցավ նրանց ու հարցրեց.

— Վաղը ո՞ւր եք գնալու:

Թեյմուրը բարկացած նայեց նրան ու ասաց.

— Դու, վոչ մի տեղ.

— Նրան ել պեաք ե տանենք—ասաց Իյուլքարը:

— Նա մեզ հետ թող չխաղա:

— Ի՞նչու:

— Վորովհետև գող ե, մեզ ել գողություն կսովորեցնի: Ասլանը բարկացած ձայնով գոռաց:

— Գողը, դու յես:

Սառան խիստ դեմքով նայեց նրան ու ավելացրեց.

— Յեթե գող լինեիր, նա յեւ քեզ պես յերեխաների ձեռքից գնդակ կթուցներ:

— Դասարանում յերեխաներից տետրակ կգողանար— ավելացրեց Թեյմուրը:

Ասլանը բարկությունից լաց յեղավ, աչքերի արտասուկները ձեռքով սրբեց ու պատասխանեց.

— Ձեզ ինչ... լավ եմ անում: Ձեր իրերը չեմ գողանում... Սառան պատասխանեց.

— Յեթե կարողանաս, ի հարկե կգողանաս:

Իյուլքարը բարկացավ յերեխաների վրա: Նրանց պատվիրեց, վոր լռեն, վերջը դառնալով Ասլանին ասաց.

— Դու ճանաչում ես այն յերեխային, վորի ձեռքից խլել ես այդ գնդակը:

— Այո, իրեն ել եմ ճանաչում իրենց տունն ել:

— Վաղը ձեզ համար ֆուտբոլ եմ բերելու: Դու գնա, գնդակը իր տիրոջը տուր ու վերադարձիր, մինչև քո գալը մենք ել հանգստի ու արձակուրդի որերին տանելիք աշխատանքների պլանը կազմենք:

Ասլանը գնաց: Իյուլքարը յերեխաներին հավաքեց իր շուրջը և նրանցից առանձին-առանձին հարցրեց.

— Սառան, ասա տեսե՞մ դու հանգստի որերին ի՞նչ ես ցանկանում անել:

— Յես... յես ցանկանում եմ թատրոն գնալ:

— Ել ուրիշ ի՞նչ ես ուզում անել:

— Մեկ ել մանկապարտեզի յերեխաներին զրոսանքի յեմ տանելու:

Իյուլքարը նորից հարցրեց.

— Թեյմուր դու ի՞նչ ես սիրում:

— Յես սիրում եմ մեքենաները, նավերը, այրուղիները և զրանց մասին գրված գրքեր կարդալը:

— Կանքայ, դու ի՞նչ ես սիրում:

— Յես սիրում եմ կենդանիներին, յեթե ամեն որ
գազանանոց գնամ, կրկես գնամ, դարձյալ չեմ կշտանա:

Սառան ասաց.

— Ճիշտ ե ասում, դպրոցում, յերբ մտնում ե բնա-
գիտական կարիները այնտեղից դուրս գալ չի կարողա-
նում: Յերկար ժամանակ աչքերը նկարներին հարած
կանգնում ե:

Թեյմուրը ավելացրեց.

— Բնագիտական դասի ժամանակ, կենդանիները
բնավորության և ապրելակերպի մասին այնքան հարցեր
ե տալիս, վոր ուսուցիչը շվարում ե:

Իյուլքարը ծոցից մի թերթ թուղթ ու մի մատիտ հանեց
և ըստ կարգի գրեց. աշխատանքի թանգարանը, մանկա-
պարտեզը, թատրոնը, գազանանոցը, կրկեսը, գործարան-
ներն ու ժաբրիկները:

Նույն պահին Ասլանը վագելով յեկավ: Մոտեցավ
Իյուլքարին ու ասաց.

— Գնդակը տարա և յերեխային տվեցի: Շատ ուրա-
խացավ:

Սառան հարցրեց.

— Յերեխան վորտեղ եր:

— Նստած եր դռան առջև: Յերբ մոտեցա ճանաչեց
ինձ: Բարկացած նայեց յերեխա: Գնդակը հանեցի գըր-
բանիցս ու ասացի: «Այ տղա այս գնդակը քոնն ե»: Նա
գնդակը ձեռքիցս խեց ու իմն ե ասելով փախավ բակը:
Յես ել առանց մի բան ասելու յես դարձա: Յերեխան
ուրախացած «մայրիկ եմ տղեն գնդակս բերել ե» ասե-
լով մտավ տուն:

Իյուլքարը Ասլանին ասաց.

— Կեցցես Ասլան, լավ արեցիր, վոր տարար տվեցիր:
Սրանից հետո վոչվոքի իրը մի փախցնի: Ընկերներդ
բոլորին ել հարցրել եմ, հիմի յել դու ասա տեսնեմ ար-
ձակուրդի որերին ինչով ես զբաղվելու, ամենից շատ
ինչն ես սիրում:

Ասլանը մի քիչ մտածելուց հետո ասաց.

— Յես... յես սիրում եմ գյուղատնտես լինել:

Իյուլքարը իր մոտ գրեց նաև մոտակա կոլխոզներն ու
ու սովխոզներ եքսկուրսիաներ կատարելը:

Վերջում դառնալով յերեխաներին ասաց.

— Վաղը ֆուտբոլ ենք խաղալու: Կեսուրից հետո ձեզ
համար մի գիրք եմ կարդալու: Գրքում գրված ե, թե
ինչպես մի յերեխա նոր ձևի սավառնակ ե շինել: Առա-
ջիկա հանգստի որը ձեզ տանելու յեմ աշխատանքի թան-
գարանը, հաջորդ հանգստի որը գազանանոց ենք գնալու և
հաջորդաբար թատրոն, կրկես, մանկապարտեզ, վերջն ել
եքսկուրսիա կկազմակերպենք կոլխոզներն ու սովխոզ-
ները:

Յերեխաները շատ գոհ մնացին: Առաջին հանգիստի
որը ուրախ անցավ: Մինչև կեսուր ֆուտբոլ խաղացին:
Կես ուրից հետո «թղթից նոր սավառնակ» գիրքը կարդա-
ցին: Յերբ Իյուլքարը կարդում եր գիրքը ու պատմում
փոքրիկ Մամիշի վարպետության մասին բոլորը հիանում
եյին: Թեյմուրը ամբողջութամբ լսողություն եր դար-
ձրել: Նա մեկ-մեկ ախ քաշելով ասումեր, «յես նրանից ել
լավ սավառնակ կշինեմ»:

Իյուլքարը ընթերցումը վերջացնելուց հետո նայեց
Թեյմուրին: Թեյմուրը ախ քաշեց ու ասաց.

— Յեթե Մամիշը այստեղ լիներ միասին սավառնակ
կը շինեյինք:

Իյուլքարը նրան ժպտաց ու պատասխանեց.

— Այսքան ընկերներդ բավական չեն:

Թեյմուրը սրտաբաց ու կատակասեր յերեխա յեր: Նա
ձեռքով ընկերներին ցույց տալով ասաց.

— Իմ գործը սրանց հետ չի բռնում: Մեկը խոսում
ե կադամբից և սոխից, իսկ մյուսը վոզնուց ու նապաս-
տակից:

Իյուլքարը պատասխանեց.

— Դրանք բոլորն ել պետքական են: Դրանցից վոչ
մեկին ել վատ ասել չի կարելի: Պետք ե գործը լավ կա-
տարել, այ, թե ինչու՞մ ե բանը:

Այս խոսքերից յերեխաները շատ գոհ մնացին: Այդ յերեկո նրանց քեֆը տեղն էր: Իրենց դասերը լավ պատրաստեցին, մյուս ուրը ուսուցչի տված բոլոր հարցերին կանոնավոր պատասխան տվեցին:

Յերեխաները անհամբեր սպասում էին հանգստի որվան:

Հաջորդ հանգստի ուրը գնացին գազանանոց.

Նրանք այնտեղ տեսան շարքով դրված վանդակները փորտեղ պահվում էին զանազան կենդանիներ և թռչուններ: Յերե թեյմուրը անցնում էր մի վանդակի մոտից, ինչ փոր մեկը իր ձեռքը յերկարեց դեպի նա: Թեյմուրը յետ դարձավ, տեսավ, փոր կապիկն է: Վանդակում մեծ ու փոքր կապիկները խաղում էին: Թեյմուրը կանգային կանչեց.

— Յեկ այստեղ, յեկ այստեղ: Տես, ինչպես են խաղ անում կապիկները. քիչ եր մնացել, փոր այս կապիկը ինձ ճանկեր:

Կանքայր ուշադրությամբ դիտում էր կապիկներին և մտածում, թե ամեն մեկը փոր ցեղին է պատկանում: Թեյմուրն ել ձեռքի փայտով բարկացնում էր նրանց:

Մի մեծ կապիկ յեկավ ու վանդակի ճաղերի առջևում նստեց: Թեյմուրը ինչքան ուզեց նրան իր փայտով բարկացնել նա տեղից չշարժվեց:

Կանքայն ու Իյալքարը, Թեյմուրին մի քանի անգամ զգուշացրին, փոր կապիկին չբարկացնի:

— Դրան մի գրգռիր ձեռքդ կկծի, — ասացին նրանք: Թեյմուրը ուշադրություն չդարձրեց: Յերբ նա մի անգամ ել ցանկանում է փորձել կապիկին բարկացնել, կապիկը կայծակի պես վեր թռավ տեղից ու յերկու ձեռքով բռնելով Թեյմուրը թեք ձեռքը կծեց: Թեյմուրը վախից սկսեց գոռալ և լաց լինել: Կանքայր ձեռքին բռնած փայտով խփեց կապիկին, Իյալքարն ել բռնեցքով մի քանի անգամ հասցրեց նրան: Կապիկը վախեցած բաց թողեց Թեյմուրի ձեռքը:

Թեյմուրի ձեռքի վրա յերևում էր կապիկի ատամներ ճեռքը, նրա ձեռքը շատ եր ցավում: Ընկերները հավաքվեցին նրա մոտ ու հարցրին.

— Ի՞նչ պատահեց Թեյմուր, ի՞նչ պատահեց:

Կանքայր ծիծաղելով պատասխանեց.

— Վոչինչ չի պատահել:

Նա իմ կապիկին բարկացրել է, կապիկս ել նրա հետ կատակ է արել:

Յերեխաները, շարքով կանգնած վանդակները դիտելով առաջ գնացին: Կանքայր կանգ առավ մի փոքրիկ վանդակի առջև: Վանդակում պահված մեծ ու փոքրիկ կրյաններն դիտելուց հետո ասաց.

— Յես մինչև այժմ չեմ հանդիպել, փոր սրանք կրկեսում ցույց արվեն: Յերևում է փոր սրանք չափազանց բթամիտ են, դրա համար ել դրանց վարժեցնելը դժվար է: Իյալքարը Կանքայնի ուսին խփելով ասաց.

— Դրանց ել դու կսովորեցնես, ի՞նչ կա փոր ենքան ել դժվար բան չէ:

Իյուլքարը դպրոցում պիտներ կազմակերպութեան գլուխ անցնելուց հետո, կազմակերպութեանը շատ եր կենդանացել: Հանգստի որերին կազմակերպված խաղերն ու զբոսանքները յերեխաներին շատ եր հետաքրքրում, նրանք հարյուր տոկոսով մասնակցում էին այդ խաղերին: Շնորհիվ Իյուլքարի ղեկավարութեան Սալանի նման յերեխաները չափազանց ուղղվել էին: Նս յերեխաների կրթութեան մասին մեծ հոգս եր տանում, նրանց համար հետաքրքիր գրքեր եր կարդում և ցերեկոյթներ եր կազմակերպում:

Կանքայր կենդանիներին շատ եր սիրում: Նա յերբ մտնում եր բնագիտական կաբինետը, այնտեղից ժամերով դուրս չեր գալիս, ուշադրութեամբ դիտում եր բոլոր նկարները: Յերբ քաղաքում նոր կենդանիներ էին բերում, կամ կրկեսում վարժեցրած կենդանիներ էին ցուցադրում, Կանքայր հոր հետ գնում եր ու կուշտ դիտում:

Կանքայր շատ անգամ ինքն իրեն հարց եր տալիս, թե այդ խելոք կենդանիներին վճռակցից եր ճարում:

Մի որ նա հայրիկից հարցրեց.

— Հայրիկ, կենդանիներին այդպես լավ պարելը ո՞վ ե սովորեցնում:

Հայրը պատասխանեց.

— Տղան, դու ուսումը ունից ես սովորում:

Կանքայր անմիջապես պատասխանեց.

— Ուսուցչից.

Հայրը ժպտաց ու ասաց.

— Նրանց ել սովորեցնողը մի ուսուցիչ ե:

Կանքայն ասաց.

— Յես այդ գիտեմ, բայց այս անկեղու կենդանիներին վո՞նց ե սովորեցնում:

Հայրը պատասխանեց.

— Տղաս, կրկեսում ձեռքին փայտիկ բռնած մի մարդ կար, դու տեսար նրան:

— Տեսա:

— Տես ուսուցիչը նա յե: Նա շատ մեծ ուսուցիչ ե: Լավ ուսում առած, տարիներով փորձված մի մարդ ե նա:

Կենդանիների ապրելու կերպը, նրանց բնավորութեանը իր հինգ մատի նման գիտե, կենդանիներին վարժեցնելը նրա համար բոլորովին դժվար չե, վորովհետեւ ամեն մի կենդանու բնավորութեան հետ ծանոթ ե:

Կանքայր դարձյալ մտածեց. քիչ հետո հանկարծ գլուխը բարձրացնելով ասաց.

— Հայրիկ յերբ յես մեծանամ, կթողնեմ վոր կենդանիների ուսուցիչ դառնամ:

Հայրը նրա գլուխը շոյելով պատասխանեց.

— Զավակս յերանի թե այդ որը շուտ դար: Յես շատ յերջանիկ կլինյի: Միայն թե կենդանիների ուսուցիչ դառնալու համար, պետք ե սիրել կենդանիներին: Տես, սրանից հետո մեր տան «մարմար» կատվին, մեր հարևանի «կափլան» շանը չխփես:

Կանքայր կարմրեց, վորովհետեւ խաղալու ժամանակ մեկ-մեկ նրանց խփում եր: Նա հանկարծ վերցրեց հոր ձեռքը համբուրեց ու ասաց.

— Հայրիկ, սրանից հետո վոչ մի անգամ չեմ խփի: Նրանց հետ քաղցր կվարվեմ և բարեկամաբար կխաղամ:

Այդ որվանից սկսած Կանքայն ել ավելի սիրեց կենդանիներին: Կենդանիների ուսուցիչ դառնալը շատ ամուր տեղավորվել եր նրա գլխում: Նա կրկեսում տեսել եր, վոր ուսուցիչը քյամանչայի վրա մի քանի յեղանակներ եր նվագում կենդանիներին պար ածում: Կանքայր մի փոքրիկ քյամանչա գնեց և սկսեց հաճախել կանսերվատորիա ու նվագել սովորել:

Թյուրքյան գյուղում մի մեծ կոլ-
խող կար: Այդ կոլխողում ցանում
եյին սեխ, ձմերուկ, վարունգ,
պամիրդոր և դանադան կանաչեղեն-
ներ:

Անցյալ տարվանից կոլխողի բոստաններում բուն եյին
դրել յերկու կրյաներ: Նրանք ամբողջ ամառն ու աշնանը
քեֆ եյին քաշել բոստանի կանաչ մարգերում, յերբ ձմեռ
պապին յեկավ և ամեն ինչ ծածկվեց սպիտակ սալանով
նրանք յերկուսով ել քաշվեցին իրենց բունը և քուն մտան:

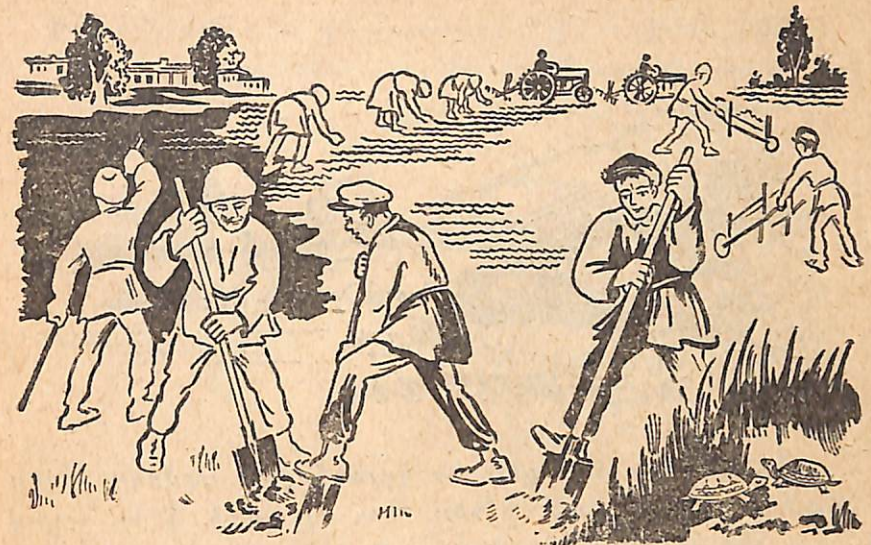
Յեկավ գարունը: Արևի վոսկեզոծ ու տաքուկ ճառա-
գայթները ամեն ինչի արյուն և հոգի տվեցին: Արդեն
ժամանակն եր, վոր կրյաները իրենց յերկար քնից դարթ-
նեյին:

Մի որ յերկուսն ել քնից դարթնեցին և բացեցին ի-
րենց աչիկները:

Նրանք վաղուց ի վեր սոված եյին, արևի փայլուն
ճառագայթները և դրսի մետաքսի պես փափուկ խոտերը
նրանց հրավեր եյին կարդում: Նրանք կամաց-կամաց սո-
ղալով բնից դուրս յեկան:

Կոլխոզնիկները քրտնաթոր աշխատում եյին: Նրանցից
վոմանք հոգն եյին վարում, վոմանք սերմ գցում, վո-
մանք ել բոստանը մարգերի բաժանում:

Կոլխոզնիկները բոլորն ել պլանները կատարելու համար
հարվածային կերպով աշխատում եյին: Աշխատանքի ընթաց-
քում նրանց գեմքերից ուրախություն և բերկրանք եր
հոսում: Արևն ել վերևից իր կենսատու ճառագայթները
թափում եր կոլխոզնիկների գլխին. մարգերի չորս կող-
մում բուսել եյին բազմաթիվ կանաչ խոտեր: Կրյաները

յերկուսով մտել եյին խոտերի արանքը և սոված գայլի
նման ուտում եյին:

Կրյաների ցանկացած որը հասել եր: Ոգը որ որի վրա
տաքանում եր: Ամբողջ դաշտը կանաչ եր հագել:

Նգ կրյան ավազների մեջ ձու յեր ածել: Քանի արևը
տաքացնում եր, ձվերի միջում փոքրիկ կրյաներ եյին ա-
ռաջ գալիս: Մի որ ել ձվերը ջարդվեցին և նրանց միջից
դուրս յեկան փոքրիկ կրյաներ:

Նգ կրյան բալիկներին հետևը գցած ման եր գալիս
բոստանների մեջ:

Նա այժմ մայր եր: Ձագուկներին սովորեցնում եր,
թե ինչպես պետք ե ուտեն, ինչպես պետք ե թշնա-
միներից պաշտպանվեն: Արևը բարձրացել եր իր գենի-
թում, յերկնքից կրակ եր թափվում: Կոլխոզնիկները հա-
վաքված հովասուն բարդու տակ հանգստանում եյին: Ա-
մեն ինչ լուել եր: Կրյաները ման եյին գալիս ջրած մար-
գերի միջև: Արծիվը սավառնում եր յերկնքում: Նա
հանկարծ կանգնեց, թե վերը անցավ և աչքերը հառեց
գետին:

59/31-66

Նա վերևից նկատել էր կրյաներին: Արծիվը սկսեց կամաց-կամաց ցած իջնել: Նա մի րոպե կանգ առավ պարզեց թևերը, հետո հանկարծ կայծակի արագությամբ ցած սլացավ, մայր կրյային վերջրեց մազիլների մեջ և սկսեց յերկինք բարձրանալ:

Արծիվը սլացավ դեպի իր բունը, վորը շինված էր անմատչելի ժայռի ծերպին: Նա կանգ առավ մի սրածայր ժայռի գլխավերևում շատ բարձր և այդ բարձրությանից կրյային գցեց ճիշտ ժայռի կատարին ու ինքն ել նրա յետևից սկսեց ցած իջնել:

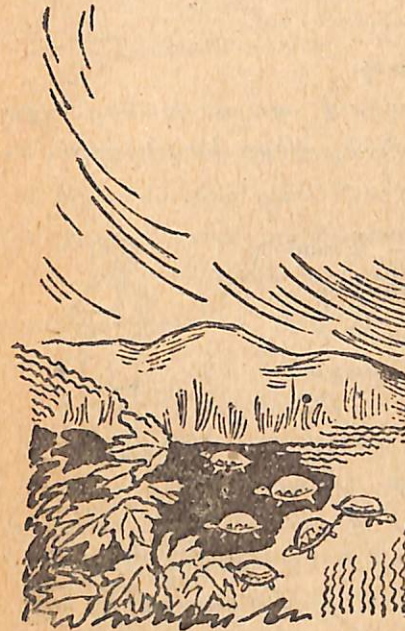
Կրյան ընկնելով ժայռի վրա, նրա պատյանը փշուր-փշուր յեղավ: Արծիվը վերջրեց մերկ կրյային ու մոտեցավ բնին, վորտեղ փոքրիկ ծագուկները մերկ վզները յերկարած ու բերանները բաց սպասում էին իրենց մորը: Արծիվը հոշոտեց, կտոր-կտոր արեց կրյային ու կեր-ցրեց ձագուկներին:

Ամառվա արձակուրդը սկսվել էր: Իյուլքարը պիոնե-րական կազմակերպության հետ միասին ուղարկված էր Թյուրքյան գյուղը: Իյուլքի պիոններ կազմակերպությունը շատ էր թույլ: Իյուլքարը նրանց ողնելու համար միջամտում էր կազմակերպության ներքին գործերին: Կազմակերպության ղեկավարներին ծանոթացնում էր աշխատաքի նոր մեթոդների հետ: Նա կարճ ժամանակում վերացրեց յեղած թերությունները, Ասլանին ել կցեց կոլ-խոզին, վորպեսզի կուլտուրական աշխատանք տանի:

Պիոներները ամեն որ լողանում էին ծովում, ավագ-ների վրա արևի վաննա ընդունում, ֆուտբոլ խաղում, մարզանք կատարում և մեկ-մեկ ել զբոսանք կազմակերպում մոտակա կոլխոզներն ու սովխոզ-ները:

Ասլանի գործը շատ լավ էր: Նա հասել էր, իր նպատակին: Նա մեծ աշխուժով աշխատում էր կոլխոզում: Նա ուսում-նասիրում էր բերքի տեսակները, նրանց խնամելու ձևերը, և սովորում էր, թե ինչպես պետք է պարարտացնել հողը: Կամբայը շուտ-շուտ գալիս էր Ասլանի մոտ: Մի որ նա նորից յեկավ Ասլանին տեսության:

Նրանք յերկուսը միասին բոստանը ծայրից-ծայր ման յեկան: Ասլանը Կամբային ցույց էր տալիս ձմերուկի մեծ ությամբ պամիդորներ ու բադիմջաններ և նրանց մասին տեղեկություններ

էր տալիս: Կանբայը ինքն-իրեն մտածում էր.

— Տես ե, մենք վոր Ասլանին խայտառակում էինք, վորպես գողի, ինչքան է փոխվել, նա այժմ դարձել է աշխատանքի ու գործի մարդ: Կանբայը այսպես մտածելով ման էր գալիս ձմերուկի ու սեխի մարգերի մեջ, յերբ հանկարծ թաղերի միջում յերկու հոտ կրյայի ձագ նրկատեց: Ուրախությունից չէր իմանում, թե ինչ անի: Նրանց բռնելու համար մտավ թաղերի մեջ:

Կրթյաները հենց վոր նկատեցին Կանքային սկսեցին փախչել: Նրանք այժմ անմայր ու անպաշտպան եյին: Ամեն ինչ նրանց խրտենցնում էր: Նրանք արծիվից շատ եյին վախեցել: Այն որվանից մինչև այսոր նրանք թաղերի միջում գաղտնի ապրում էյին: Կանքայր մոտեցավ նրանց: Նրանք յերկուսն ել գլուխները քաշեցին պատյանի մեջ և մնացին անշարժ: Կանքայր յուրաքանչյուր ձեռքում մի-մի կրյա բռնած մարգից դուրս յեկավ ու Ասլանին դառնալով ասաց.

— Ասլան տես, ինչ եմ գտել:

Ասլանը նայեց ու ծիծաղելով պատասխանեց. — քո ցանկացած բաներն են: Ինչքան ել փոքր են խնձորի մեծությամբ...

Կանքայր Ասլանին ասաց. — «Մնաս բարով Ասլան, դարձյալ կտեսնվենք»: Ու վազելով հեռացավ: Յերբ մեծ ալգու դռնով ներս եր մտնում բացականչեց, — «Տեսեք ինչ եմ բերել»: Յերեսաները հավաքվեցին նրա շուրջը:

— Եղ ի՞նչ ե, եղ ի՞նչ ե, տուր տեսնենք, ցույց տուր տեսնենք, — բացականչում էյին ամեն կողմից:

— Կանքայ, դրան վորտեղից ես գտել հարցրեց մեկը:

— Մարգերում, — պատասխանեց Կամքայր:

Այդ կանչերի վրա Իյուլքարն ել յեկավ ու տեսնելով Կրայներին զարմացած ասաց.

— Ահ, ինչքան փոքրիկ են: Փոքրիկ, խնձորի մեծությամբ, ալգուիսի փոքրիկ կրյաներ վոչ մի անգամ չեյի տեսել:

Կանքայր ուրախ ուրախ ասաց.

— Իյուլքար դրանց պետք ե պահեմ ու մեծացնեմ:

Կրյաները գլուխները պատյանի մեջ քաշած անշարժ կանգնել էյին: Յերեսաները ուրախ շրջապատած նորեկ հյուրերին չեյին ուզում նրանց մենակ թողնել:

Կանքայր անմիջապես գնաց ու բերանը շյուղով գործված մի արկղ բերեց, յերկու կրյաներին ել դրեց արկղի մեջ ու բերանը փակեց:

Կանքայր կրյաների վրա շատ եր ուրախացել: Նա յուրաքանչյուր ժամը մի անգամ գնում եր նրանց մոտ: Յանկանում եր նրանց հեա ծանոթանալ, և բարեկամանալ: Բայց կրյաները հենց վոր տեսնում էյին Կանքային, վախենում ու կծկվում էյին:

Կանքայր շատ եր մտածում: Նա ցանկանում եր կըր-

յաներին վարժեցնել, սովորեցնել նրանց. բայց ի՞նչ սովորեցնել, ի՞նչպես սովորեցնել, վճռեցից սկսել...

Նա այս հարցերին պատասխան գտնել չեր կարողանում: Արկղի մոտ նստած ժամերով մտածում էր: Այդ միտքը նրան հոգնեցրել էր: Յերբ իրիկունները քնելու համար անկողին եր մտնում զանազան պլաններ եր կադմում: Նա լսել էր, վոր կենդանիներին սովորեցնելուց առաջ սոված են պահում: Դրա համար ել մինչև առավոտ նրանց ուտելու վոչինչ չտվեց:

Լույսը բացվեց: Կանքայր անկողնից վերկենալուն պես կրյանների մոտ վազեց: Սոված ու բանտարկված կրյանները արկղից դուրս գալու համար ճանապարհ եյին փնտռում: Յերբ նկատեցին Կանքային անմիջապես յերկուսն ել գլուխները թագցրին ու անշարժ կանգնեցին: Կանքայր ձեռքին բռնած խոտը նրանց յերկարեց: Նրանք վախեցած հետ փախան: Կանքայր շատ աշխատեց կերակրել նրանց, բայց նրանք համառորեն ուտելուց հրաժարվեցին: Կանքայր մտածեց այսպես. — Քնաս չունի սոված կմաք եւ ստիպված կլինեք ուտելու:

Մի որ Կանքայր շատ եր դադարված: Գլուղի ակումբում պիոներների կողմից ցերեկույթ եր տրվելու: Մի կողմից ակումբն եյին զարդարում, մյուս կողմից ել յուրաքանչյուրը իր դերն եր պատրաստում:

Նա ընկերների հետ մինչև ուշ յերեկո աշխատել էր:

Յերբ Կանքայր տուն եր վերադառնում, արևը արդեն մայր եր մտնում ե ողբ զովացել էր:

Նա մտածում եր կրյանների մասին, դրա համար ել չեր կարողանում ճամբան ուղիղ գնալ: Ընկերները նրա հետ կատակ եյին անում:

— Մինչև դու տեղ հասնես կրյանները սովից կսատկեն:

— Ձեռ իմանում, ի՞նչ ե ուզում այդ կեղտոտ կրյաններից:

— Յես զգվում եմ նրանց ձեռք տալուց:

— Շատ միք խոսի, նա այդ կրյաններին պետք ե սովորեցնել ու կրկեսում պար ածի:

Կանքայր այդ կատակներից մի քանիսին պատասխանում, մի քանիսն ել առանց պատասխանի յեր թողնում: Տուն հասնելուն պես, անմիջապես գնաց կրյանների մոտ: Սոված կրյանները լիզում եյին արկղի բերանը ե դուրս գալու համար ճամբա փնտրում:

Հենց վոր Կանքային տեսան յերկուսն ել գլուխները թագցրին: Կանքայր բաց արեց արկղի բերանը ե ձեռքին բռնած խոտը նրանց յերկարեց: Սոված կրյանները խոտի հոտը առնելուն պես գլուխները դուրս հանեցին: Վախվելով սկսեցին ուտել խոտը: Կանքայր ուրախությունից քիչ եր մնացել խելքը կորցնելու: Առաջին քննությունը լավ եր բռնել: Կրյանները նրա ձեռքից խոտ եյին ուտում: Ասել ե դրանից հետո ինչպես ցանկանար, այնպես ել կարող եր մեծացնել: Ուրախությունից կուրծքը ուռչում եր, հույսը ավելանում, աչքերը փայլում եյին: Կրյաններին կերակրելուց հետո վազելով յեկավ ճաշարան: Ընկերները սեղանների շուրջը նստած ընթրիք եյին անում: Ամենից վերև նստել եր Իյուլքարը: Կանքայր դողացող ե ուրախ ձայնով բացականչեց.

— Իյուլքար, կրյաններես ձեռքովս կերակրեցի:

Իյուլքարը այդ խոսքերի իմաստը լավ չհասկացավ, միայն թե գլուխը շարժեց ե ասաց.

— Բարով ես յեկել Կանքայ. — Կանքայր ցանկանում եր Իյուլքարից մի շարք բաներ հարցնել, բայց ընկերների մոտ սիրտ չեր անում: Նստեց իր տեղում ու ընթրիք արեց: Յերեկոյան ակումբ գնացին. Յերեկույթը շատ լավ անցկացավ, կոխոզնիկներն ու սովխոզի բանվորները շատ գոհ մնացին: Յերեխանների ե Իյուլքարի դեմքերը ծիծաղում եյին: Գիշերը ուշ վերադարձան: Կանքայր բոլորից շուտ անկողին եր մտել ե առավոտը բոլորից շուտ վեր կացել: Նա կրյանների համար թարմ խոտ ու տերեք քաղեց:

Նրանց կուշտ կերակրեց: Յերբ կրյաները նրա ձեռքից քաշում եյին խոտը և ուտում, նա շատ եր ուրախանում:

Կանքայր կրյաներին սովորեցնելու համար պլան եր ուղղում կազմել: Դրա համար ել նստած մտածում եր: Նա այնքան եր տարված այդ մտածմունքներով, վոր չնկատեց, թե ինչպես Իյուլքարը յեկավ ու կանգնեց իր գլխավերևում: Կանքայր ընկղմել եր մաքերի ծովում, Իյուլքարը ծիծաղելով հարցրեց.

— Ի՞նչ ես մտածում Կանքայ:

Կանքայր յերբ գլուխը բարձրացրեց ու տեսավ Իյուլքարին տեղիցը վեր ցատկեց: Իյուլքարը դարձյալ հարցրեց.

— Գրյաներիդ խոտ տվել ես. Կանքայր հպարտ տոնով պատասխանեց.

— Այո տվել եմ, յերկուսին ել ափիս մեջն եմ կերակրել:

— Այդպես ե հարկավոր, վոչ մի անգամ առաջները խոտ մի գցի, թող սովորեն ձեռքիցդ ուտել: Մեկ ել նրանց կամաց-կամաց ձայնի, աղմուկի վարժեցրու: Այդ դեպքում շուտ կսովորեն:

Կանքայր հույսով փայլող աչքերը հառեց դեպի Իյուլքարը և ասաց.

— Իյուլքար, յես դրանց վճնց սովորեցնեմ, վո՞րտեղից սկսեմ: Այս գործը ինձ շատ ե մտածել տալիս:

Իյուլքարը ծիծաղեց ու հարցրեց.

— Դու նրանց ի՞նչ ես ուղղում սովորեցնել:

Կանքայր անմիջապես պատասխանեց.

— Պարել:

— Պարել: Շատ լավ... խոտ ուտելը վճնց սովորեցրիք, այդպես ել պարելը սովորեցրու:

Փորձը քեզ ցույց ե տալու: Ամեն բանում համբերող և դիմացող յեղիք: Նարիմանովի անվան գրադարանից քեզ համար 3—4 գրքեր եմ բերելու հատկապես

կրյաների մասին դրված: Կարդա, նրանց բնավորությունները լավ ուսումնասիրիր: Այդ գործում գրքերը քեզ շատ կօգնեն:

Կանքայր շարունակում եր վարժեցնել կրյաներին: Նա կրյաներին կերակրում եր վորոշված ժամերին և կերակրելու համար բաց եր թողնում բակը: Նա կերակրում եր դիտելու համար հավաքված յերեխաների աղմուկի տակ: Սոված կրյաների համար արկղից դուրս գալը մեծ տոն եր: Կանքայր մի փունջ տերեւ կախ եր տալիս ոգից: Նա տերեւները այնպես եր կախում, վոր կրյաները առանց պլուխները վեր բարձրացնելու, կամ առանց յետևի վոտքերի վրա կանգնելու չեյին կարող ուտել: Վերջը վերջնում եր քյամանչան ու սկսում նվագել: Քյամանչայի ձայնը կրյաների համար մի բարի համբավ եր, վորովհետեւ ուտելու ժամն եր իմացնում: Սառան Կանքայի ոգնակա՞նք եր դարձել. նա մեկ մեկ կախված խոտը դպցնում եր կրյաների փոքրիկ սև շրթերին: Յերբ կրյաները պատրաստվում եյին ուտել խոտը, Սառան խոտը կամաց-կամաց վերեւ եր քաշում: Այդպիսով ցանկանում եյին կրյաներին սովորեցնել խոտը կանգնած ուտելը:

Համառ կրյաները այդ բանը չեյին ցանկանում:

Կանքայր շատ աշխատեց հնար չեղավ: Նա շարունակեց փորձը: Իյուլքարը նրան ասել եր, — «Ամեն ինչում հավերժող ու դիմացկուն յեղիր», — Կանքայր այդ խոսքերը չեր մոռացել: Նա շատ աշխատեց վերջ ի վերջո կրյաներին սովորեցրեց վոտքի վրա կանգնած խոտ ուտելը:

Ամեն որ կերի ժամանակ նրանց դուրս եր բերում բակը, քյամանչան վերցնում եր ձեռքը և սկսում նվագել: Սառան ել խոտը բռնում եր կրյաների գլխավերևում, կրյաները կանգնում եյին յետևի վոտքերի վրա և ուտում խոտը:

Կանքայր յերկու ամսում հազիվ այդ քանը կարողացավ սովորեցնել կրյաներին: Բայց նրա մտադրությունը բոլորովին այլ եր: Նա ինքն իր վրա նայում եր վորպես ուսուցչի, նա ցանկանում եր, վոր յերբ ինքը քյամանչան նվագի կրյաները նրա հանած ձայների համեմատ պարեն:

Կանքայր մի որ դարձյալ շատ եր զբաղված: Քաղաքից պիտներական մի խումբ եր յեկել: Կազմակերպության ղեկավարի ընդարձակ զեկուցումն եր զըված: Զեկուցումը լսելուց հետո բոլորը միասին շրջել եյին ամբողջ գլուղը, վերջն ել գնացել եյին ծովափ: Ճաշից հետո Լենինյան անկյունում քաղաքական գրքեր եյին կարդացել ու վերլուծել: Կանքայր յերեկոյան դեմ հազիվ եր վերադարձել տուն: Կրյաները ամբողջ որը սոված եյին մնացել: Կանքայր տուն հասնելուն պես, անմիջապես զընաց կրյաների մոտ: Սոված կրյաները, յերը տեսան Կանքային գլուխները արկղի բերնից դուրս հանեցին և ըսկսեցին յետևի վոտների վրա կանգնած դես ու դեն շարժվել: Կանքայր գլխի ընկավ, վոր նրանք իրենց այդ վարմունքով ասում եյին, — «Դուք բաց արա, մեզ կերակուր տուր».— Կանքայր վերցրեց արկղը և դուրս գնաց: Սառան դեռ չեր յեկել: Բաց արեց արկղի բերանը և կրյաներին դուրս թողեց, վերցրեց քյամանչան և ըսկսեց նվագել: Կրյաները, յերը լսեցին ճաշի ժամանակը ավետող քյամանչայի ձայնը վոտքի վրա կանգնեցին ու սկսեցին ոգում կեր փնտրել: Կանքայր տեսնելով այդ, ուրախությունից տեղից վեր ցատկեց, քյամանչան ձեռքին դեպի սենյակ վագեց ու սկսեց կանչել:

— Իյուլքար, Իյուլքար այստեղ յեկեք, ձեզ բան եմ ցույց տալու, — Իյուլքարն ու մյուս յերեխաները նրա յետևից թափվեցին բակը, Կանքայր սկսեց նվագել: Կրյաները քյամանչայի ձայնը լսելուն պես յերկուսն ել վոտքի կանգնեցին և կողք-կողքի սկսեցին հրապարակում ման գալ: Յերեխաները ծիծաղից թուլանում եյին, Իյուլքարն ել եր ծիծաղում, Կանքայր ուրախությունից ինչ անելը չեր իմանում: Նա վոտքի կանգնեց, թելով կապված մի փունջ խոտ Սուլեյմանին տալով ասաց. — «Սուլեյման առ այս խոտը ողից կախիր, քանի նրանք մոտենան դու տեղդ փոխիր:» Կանքայր նվագում եր, Սուլեյմանը նվագի ուրիշ համաձայն փոխում եր իր տեղը, կրյաները կանգնած իրենց յետևի վոտքերի վրա վագվը:

Չում եյին Սուլեյմանի յետևից, այսպիսով ստացվում եր մի գվարձալի տեսարան:

Ամառվա արձակուրդները վերջացան: Կանքայր պիտներների հետ վերադարձավ քաղաք: Արձակուրդը նրան շատ բան եր տվել: Մարմինը ամրացել, միտքը զարգացել, փորձն ու գիտելիքները շատացել եյին: Նա ամեն որ հաճախում եր դպրոց, յերաժշտության դասի և աշխատում եր պիտներական կազմակերպության մեջ:

Կրյաներին ել չեր մոռանում: Գալիս եր տուն հանգիստ ձաշում, ձաշը վերջացնելուց հետո զբաղվում եր կրյաներով: Ամեն որ կրյաներին արկղից դուրս եր բերում, ինքը սկսում եր նվագել, իսկ յեղբայրը Սուրխայն ել, նվագի ձայնի համաձայն խոտը ձեռքին ման եր գալիս: Նա կրյաներին յերեք չորս յեղանակ եր սովորեցրել: Մի քանի անգամ փոքրիկ կոնցերտներ եր կազմակերպել: Փորձը շատ հաջող եր անցել: Կրյաները Կանքայի աչքում բարձրացել, մեծ արժեք եյին ստացել: Նրանք ալիս հասարակ, վայրի կրյաներ չեյին այլ վարժված, վորոշ դպրոց անկացած կենդանիներ եյին: Նրանց կարելի յեր դուրս բերել հասարակության առջև, մեծ յերեկույթներում, կոնցերտներում ցույցի հանել: Կրյաների նման կենդանիներին յերեք—չորս պար սովորեցնելը հասարակ բան չեր: Դրանից հետո բոլորը նրա կրյաներին և իրեն ել պետք ե ձանաչեյին, բոլորը պետք ե հիանային նրա վարպետության վրա: Նրա անունը պետք ե գրվեր լրագրերում, ամենքը պետք ե խոսեյին Կանքայի մասին:

Կանքայր ավարտեց յոթնամյա դպրոցը: Շրջանավարտների պատվին մեծ յերեկույթ եր կազմակերպված: Դպրոցականները խումբ խումբ գալիս հավաքվում եյին դպրոցի միջանցքում: Մի մեծ խումբ հավաքվել եր դահլիճի առջև: Յերեխաները դռան վրա կախած ծրագիրը կարդալուց հետո սկսեցին իրարից հարցնել:

— Վճռեղ են այդ պարող կրյաները:

— Ո՞վ ե տեսել, վոր կրյաները պարեն:

— Մի ասեք ո՞վ է այդ Կանբայը:

— Կրյաները նրանն են:

Քանի գնում դռան առջև բազմությունը շատանում էր, Բոլորը անհամբեր սպասում էին յերեկոյթի սկսվելուն:

Խփեց առաջին զանգը: Հանդիսականները դահլիճ լըցվեցին: Բոլորի աչքերը ուղղված էին դեպի բեմը: Աշակերտները անընդհատ ծափահարում էին վարպետի վարագույրը շուտ բացվի, վոտքերը գեանին խփում և աղմուկ-աղաղակ էին բարձրացնում:

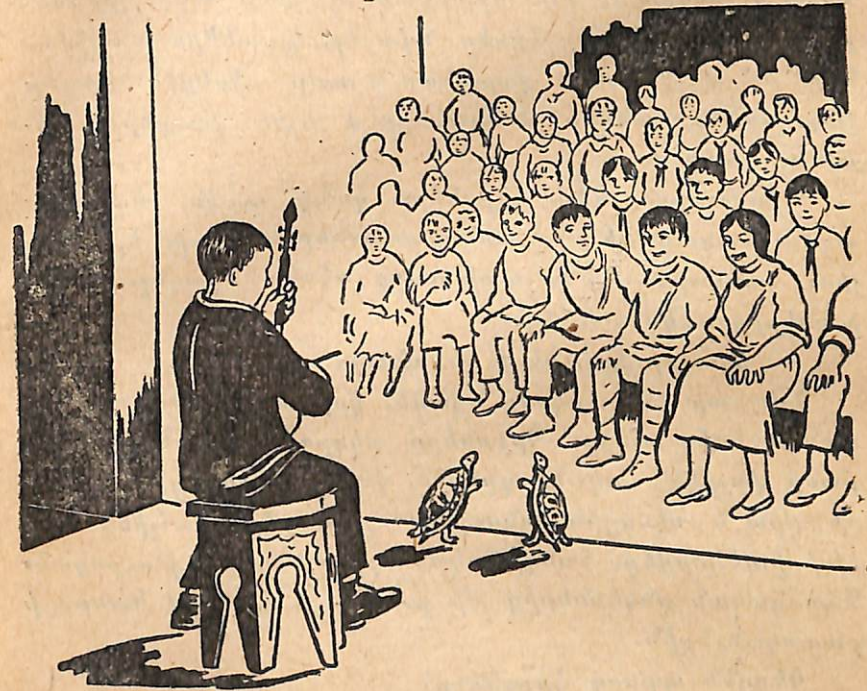
Վարագույրը բացվեց: Առաջին անգամ դուրս յեկան աշակերտները, յերգեցին, նվագեցին, արտասանեցին և զանազան մարզանքներ կատարեցին: Վարագույրը յերկրորդ անգամ բացվելիս բոլորը անհամբեր սպասում էին կրյաներին, ծափ էին տալիս ու գոչում «Թո՛ղ կրյաները գան, կրյաները»: Յերեկոյթի յերկրորդ մասը նվագով սկսվեց, զանազան պարեր պարեցին:

Վերջապես Կանբայը ձեռքում բռնած իր սիրելի քյամանչան բեմ դուրս յեկավ նրան դիմավորեցին յերկարատեմ ծափահարություններով, յերբ նա նստեց աթոռի վրա ու սկսեց նվագել կրյաները իրար յետևից վազվրդելով բեմ դուրս յեկան: Նրանք յետևի վոտքերի վրա կանգնած պարում էին:

Հանդիսականները, բոլորը ծափ էին տալիս ու ծիծաղից թուլանում: Կրյաները շարունակում էին իրենց պարը:

Կանբայը յեղանակը փոխեց, կրյաներն ել անմիջապես փոխեցին իրենց պարը: Հանդիսականները հիացմունքից քաղացել էին: Քյամանչան լուեց, կրյաներն ել դադարեցին պարելուց: Կանբայը վերցրեց կրյաներին ու հեռացավ բեմից: Յերկարատե ծափահարությունները անվերջ շարունակվում էին: Կանբայը ստիպված յեկրորդ անգամ կրյաներին բեմ դուրս բերեց: Բոլորը ցանկանում էին մի անգամ ել տեսնել կրյաներին: Այս անգամ Կամբայի հետ դպրոցի վարիչն ել բեմ դուրս յե-

կավ: Մի կերպ լուեցրեց հանդիսականներին և ասաց հետևյալը: «Ընկերներ ձեզ հիացմունք պատճառող այս կրյաները պատկանում են մեր դպրոցը ավարտող Կանբայ Դուրսուն Զադեյին: Այս ընդունակ փոքրիկ դասատուն կենդանիները չափազանց սիրող նրանց կենցաղն ուսմանսիրող, հավերհասար գիմացկուն յեվ աշխատասեր մի յերեխա յե: Նրան ձեզ մոտ շատ չեմ գովելու: Յու-

րաքանչյուր ուսուցչի ձեռնահասությունը կարելի յե իմանալ նրա աշակերտների միջոցով: Պարող կրյաները ձեզ ցույց տվին, թե նա ինչպիսի ուսուցիչ է: Նա ցանկանում է շարունակել իր գործը և դառնալ կենդանիների դաստիարակ: Նրա այդ մտադրությունը սրտանց ծափահարում և խոստանում ենք ամեն կերպ աջակցել նրան: Դուք մի որ պետք է լսեք, վոր մեր քաղաքը մի մեծ կրկես է յեկել: Դուք իրարից հարցնելու յեք, թե արդյոք ո՞վ է այդ կրկեսի դաստիարակը, թերթերում հայ-

տարարութիւնները կարգացած ձեր ընկերները ձեզ ա-
սելու յեն. «Կանքայն ե պարող կրթաների ուսուցիչը»
Գնալու յեք կրկես և այնտեղ տեսնելու յեք Կանքայի
խակական արժանիքները: Մեր դպրոցի բնագիտական կա-
բինետը այս յերեք զրքերը, վորպես նվեր ընծայում ե
Կանքային»:

Ամբողջ դահլիճը մի մարդու պես ծափահարում եր
նրան և խնդրում, վոր միանգամ ել պար ածի կրթանե-
րին: Կանքայը նորից սկսեց նվագել, կրթաները առաջվա-
նից ել ավելի մեծ վարպետությամբ սկսեցին պարել:
Յերեսխաները անվերջ ծափահարում եյին վոտքերով հա-
տակը դոփում:

Քյամանչան լռեց. կրթաները կանգ առան: Կանքայը
աղմուկ-աղաղակի մեջ հանդիսականներին գլուխ եր տա-
լիս: Հանկարծ յերաժշտախումբը սկսեց նվագել. Յերե-
խաներից մեկը կանչեց.

— Նվագիր կրթաների յեղանակը...

Նվագախումբը սկսեց նվագել կրթաներին ծանոթ յե-
ղանակներից մեկը: Կրթաները սկզբում խրտնեցի, մի
քանի վայրկյան ականջ դրեցին, վերջը կանգնեցին վոտքե-
րի վրա և սկսեցին անուշ-անուշ պարել: Դահլիճը նո-
րից վողբվորվեց, հանդիսականները ծիծաղից թուլացան:
Դպրոցական ընկերներից մի քանիսը ի պատիվ Կանքայի
բացականչեցին.

Կեցցեն պարող կրթաները:

Կեցցե Կանքայը:

Ասլանը տեղից վեր կենալով բացականչեց.

Կեցցե մեր սիրելի առաջնորդ Իյուլքարը:

Istehsalata verilmiş 13/II-36
Cəpə imzalanmış 7/V-36
Bir cəpə listində getmiş hərflər 3104
Baş Mətbuat Müdirligi Məvəkilliyi №539
Cəpə listi 2. Kəpəz formatı 62×94¹/₁₆
Azərnəşr № 33
Tiraz 1000. Sifariş № 133

Azərnəşr mətbəəsində basıldı, 26-lar adına „Kitab Sarajı“,
Bakı, Əli Bəyramov küçəsi.

«Azərbaycan qrafiyası»

NL0409227

90 qəp.

43/4

13743

1
1

807

ABDULLA ŞAIQ

OJUNCU BAQALAR

AZƏRNƏŞR

Tədris-Pedagozi Şə'əsi

Bakı—1936